

APUS

Keski- ja Pohjois-Uudenmaan
Lintuharrastajat - Apus ry:n
jäsentiedote 2/2016

Paljon tapahtumia tulossa! -> s. 3
Naurulokkien pesintä onnistui -> s. 20
Syyskokous 23.11. Mäntsälässä -> s. 24

Apus ry

Apus toimii kuuden kunnan alueella: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula. Apus ry on valtakunnallisen BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys ja liittymällä jäseneksi tuet alueellista ja valtakunnallista luonnonsuojelua.

Jäsenmaksu vuodelle 2016 on 25 euroa. 12 euroa jäsenmaksusta tilitetään BirdLife Suomelle valtakunnalliseen toimintaan lintujen ja muun luonnon puolesta.

Apus ry:n hallitus vuonna 2016:

Puheenjohtaja

Mika Asikainen

Järvenpää

mika.asikainen@saunalahti.fi

p. 0400 251 389

Taloudenhoitaja ja jäsen sihteeri

Hanna Pesanto

Tuusula

hanna.pesanto@hotmail.com

p. 050 527 2811

Varapuheenjohtaja

Petri Sola

Mäntsälä

petri.sola@gmail.com

p. 050 329 6140

Aluevastaava

Mikko Savelainen

Kerava

mikko.savelainen@ensijaturvakotienliitto.fi

p. 040 587 7278

Sihteeri

Noora Andersson

Kerava

noora.andersson@helsinki.fi

p. 050 547 2597

Jäsen

Antti Mähönen

Nurmijärvi

antti.mahonen@kolumbus.fi

p. 040 707 4217

Jäsen

Juha Honkala

Järvenpää

honkala.juha@gmail.com

p. 050 350 5170

Apuksen taitto:

Micaela Morero, morero@iki.fi

Kannen kuva:

Naurulokin poikanen

Kuvaaja: Juha Honkala

Apuksen tulevat tapahtumat

Kukkulan kuningas –muutonseurantakisa 18.9.2016

Perinteinen Kukkulan kuningas -muutonseurantakisa järjestetään sunnuntaina 18.9.2016. Kukkulan Kuningas on Apuksen muutonhavainnointikukkuloiden välinen neljän tunnin stajauskilpailu, jossa eniten "isoja" lintulajeja nähnyt joukkue voittaa. Ilmoittautumiset kisaan Apuksen nettisivujen kautta <http://www.birdlife.fi/apus>.

Säännöt:

- havaintoaika klo 9-13
- eniten lajeja nähnyt apuslaisten joukkue/paikka voittaa, joukkueen kokoa ei ole rajoitettu
- vain isot linnut lasketaan = siipien kärkiväli yli 100cm eli varista isommat linnut (varis ei siis kelpaa, mitat Euroopan Lintuopas (Mullarney ym.) mukaan.)
- linnut pitää nähdä lennossa taivasta vasten (korvaa muuttava-kriteerin)
- paikka muutonseurantapaikkana tunnettu ympäristöä selvästi korkeampi kukkula (esim. Hy Kulomäki, Jä Kaatopaikka, Ke Keinukallio, Mä Sulkavanniemi, Nu Tornimäki, Tu Rantamo (tornit yms.eivät kelpaa).

Apuksen syysretki - koko päivän opastettu linturetki Söderskärin lintuasemalle 24.9.2016

Apuksen syysretki suuntaa tänä vuonna Porvoon ulkosaaristoon Söderskärin lintuasemalle. Retkellä seurataan syysmuuttoa ja paikallisia lintuja. Lähtöpaikka on Kalkkirannan satama Sipoossa, osoite Kalkkirannantie 589. Riippuen osallistujien määrästä lähdöt aamulla klo 5.30 ja 7.00, ja paluukyydit klo 13.00 ja 15.00. Ilmoittautumiset retkelle Apuksen nettisivujen kautta <http://www.birdlife.fi/apus>. Oppaana toimii Noora Andersson (noora.andersson@gmail.com). Huom! Säävaraus.

Yhdistyksen syyskokous 23.11.2016

Tarkemmat tiedot löydät takakannesta!

Itsenäisyyspäivän pinnaralli 6.12.2016

Apus järjestää perinteisen Itsenäisyyspäivän rallin tiistaina 6.12.2016. Rallin tarkoituksena on nähdä mahdollisimman monta lintulajia päivän aikana. Tärkeintä on haastaa itsensä ja kaverinsa retkeilemään lyhyeen alkutalven päivään. Tapahtumaan voi osallistua myös ekosarjassa (liikkuminen lihasvoimin). Ilmoittautuminen ralliin Apuksen nettisivujen kautta <http://www.birdlife.fi/apus>. Tervetuloa!

Säännöt

- Kisa-aika on tiistai 6.12. klo 06.00 - 17.00 ja alue Apuksen kuusi kuntaa.
- Eniten lintulajeja nähnyt joukkue voittaa. Tasatilanteessa paremmuuden ratkaisee ässien määrä (laji, jota mikään muu joukkue ei ole havainnut).
- Joukkueen koko on 1 - 5 hlöä. Enemmän kuin puolet joukkueen jäsenistä on havaittava lajit.
- Lajilleen määrittämättä jäänyt, mutta tiettyyn lajipariin tai lajiryhmään rajattu havainto voidaan hyväksyä pinnaksi, mikäli joukkueella ei ole lajina muita ko. lajiryhmän lajeja. (esim. käpylintulaji lasketaan, jos määritettyjä käpylintuja ei ole havaittu).
- Rallin aikana tulee noudattaa normaalia lintuja, luontoa ja ihmisiä kunnioittavaa retkeilytapaa ja rallin vuoksi poikkeavan häiriön aiheuttaminen on kielletty. Atrapit ja valolaitteet ovat kiellettyjä, mutta viheltäminen ym. sallittua.
- Purkutilaisuus, jossa tulokset selviävät, pidetään heti rallin jälkeen, alkaen klo 18.00, myöhemmin ilmoitettavassa paikassa.
- Ilmoittautuminen Apuksen nettisivujen kautta www.birdlife.fi/apus
- Tulosten ilmoittaminen: jokainen joukkue lähettää vähintään yhden osallistujan purkutilaisuuteen tai vaihtoehtoisesti joukkueen tulokset (lajilista ja – määrä) klo 18.00 mennessä

Pihabongaus 28.-29.1.2017

Apuksen alueella houkutellaan linnuista kiinnostuneita osallistumaan Pihabongaukseen tiedottamalla tapahtumasta. Pihabongauksessa tarkkaillaan ruokinnan lintuja ja lasketaan laji- ja lukumääriä. Apus järjestää Pihabongaustapahtuman Järvenpään Rantapuistossa, missä esitellään lintuharrastusta sekä kerrotaan talvilinnuista. Apuksen omat talviruokinnat ovat myös käytettävissä pihabongausta varten ja muitakin paikkoja voidaan hyödyntää. Apus tarjoaa materiaalia kaikkiin järjestettäviin tapahtumiin ja markkinoi niitä alueen lehdissä.

Lisätietoa tapahtumista päivitetään Apuksen nettisivuille: <http://www.birdlife.fi/apus> -> Toiminta.

Noora Andersson

Ilkka Stén 1940-2016

Ilkka Stén kuoli noin vuoden kestäneen vakavan sairauden jälkeen 1.6.2016 kotonaan Tuusulassa. Hän oli syntynyt 26.2.1940 samoilla seuduilla.

Ilkka Sténin kasvot tulivat monelle apuslaiselle tutuksi viimeistään Apuksen syys- ja kevätkokouksissa, joissa hän toimi usein ansiokkaasti puheenjohtajana. Ilkan elämästä lintujen ja luonnon parissa on kattava artikkeli Linnut-lehdessä 3/2016, ss. 46 - 47. Seuraavassa Tiira-lehdessä (ilm. 9.9.) tullaan kertomaan Ilkan historiaa lintutieteellisten yhdistysten näkökulmasta.

Hyvinkäällä selvitettiin linnustoa

APUS selvitti keväällä 2016 Hyvinkään seudun linnustoa. Tutkimuskohteiksi valikoitui pääosin niitä alueita, joilla Hyvinkään kaupungilla on maanomistuksia, mutta lisäksi myös valtion omistamalla Kurkisuolla. Laskennat toteutettiin 3–4 käyntikerran kartoituksena. Yksi käynti käsitti myös yökuuntelun kesäkuussa. Kaikkein runsaimpia lintuja kuten peippoa, punarintaa tai mustarastasta ei kuitenkaan laskettu. Maastotöihin osallistuivat Jaakko Paju, Matti ja Tuija Lahtinen, Eero Vilpas, Matthias Deschtyvere, Mika Asikainen, Mikko Savelainen, Jukka Tanner, Seppo Niiranen, Juha Honkala ja Margus Ellermaa.

Laskennat teetti ja rahoitti Hyvinkään kaupunki. Selvityksen tuloksia pyritään huomioimaan kunnan maankäytön suunnittelussa. Laskentojen raportti valmistuu loppusyksystä.

Lista tutkituista alueista:

- Hirvisuo, 87 ha
- Hyvinkään lentokentän alue, 149 ha
- Hyvinkäänkylän pellot, 72 ha
- Hyyppärä-Usmin pellot, 106 ha
- Kaltevan metsä, 155 ha
- Kapulan maantäyttöalue, 35 ha
- Kulomäki, 72 ha
- Kurkisuo, 528 ha
- Palosenkallio, 74 ha
- Puolimatkan metsä, 52 ha
- Tehtaansuo, 95 ha
- Usmin itäiset metsät, 343 ha
- Vantaanjoen luhdet, 61 ha

*Teksti ja viereisen sivun kuvaaja:
Margus Ellermaa*

Apus ry:n alueelta Tiiraan ilmoitettujen lehtokertun, harmaasiepon ja pikkulepinkäisen yksilömäärät 1.5.-15.6. ajanjaksolla vuosina 2013, 2014, 2015 ja 2016. Lehtokerttu vasemmalla, harmaasieppo keskellä ja pikkulepinkäinen oikealla.

Sähköinen jäsentiedote

Jo vuoden verran on ollut mahdollista valita Apuksen sähköinen jäsentiedote paperisen sijaan. Sähköisessä versiossa on värikuvat ja se mm. säästää Apuksen varoja muuhun toimintaan.

Jos haluat sähköisen tiedotteen, ilmoita toiveesi lähettämällä sähköpostia osoitteeseen kirsi.peltonen@birdlife.fi

Kirjoita viestin otsikoksi **Apus sähköinen jäsentiedote**

Kerro viestissä vapaamuotoisesti toiveesta saada jatkossa Apuksen sähköinen jäsentiedote. Kirjoita viestiin myös nimesi siten kuin se lukee tämän jäsentiedotteen osoitetarrassa ja sähköpostiosoitteesi, johon haluat vastaanottaa jatkossa sähköisen jäsentiedotteen. Jos taas haluat edelleen paperisen tiedotteen, Sinun ei tarvitse tehdä mitään.

Hanna Pesanto

Lintujen pesinnät Keski-Uudellamaalla 2016

Jokaisen lintuparin päämäärä on jälkeläisten saaminen maailmalle sukua jatkamaan. Jotta lajin kanta pysyisi vakaana, tulisi lintuparin elinaikanaan kyetä tuottamaan riittävä määrä selviytymiskykyisiä jälkeläisiä, jotka aikanaan kykenevät lisääntymään.

Pesintöjen onnistumisen taustalla ovat lukemattomat tekijät: mm. ravintotilanne, sateet ja lämpöolot vaikuttavat miltei jokaisen lajin pesimistulokseen. Kovat alkukesän tuulet koettelevat vesien äärellä pesiviä lajeja. Ankarat talvet ja talviaikaisen ravinnon niukkuus saavat mm. kanahaukat ja pöllöt elämään säästöliekillä, jolloin energiaa pesintään ei ole.

Myyräkantojen runsaus ja niukkuus säätelevät niin myyriä syövien lintujen kuin pienpetojenkin kantoja. Myyräkantojen romahdettua pienpedot kääntyvät ravinnonhaussa lintujen puoleen. Neljän vuodenajan rajojen muuttuessa epävakaa ilmaston myötä, on moni laji hankaluuksissa pesimääjän ailahtelevissa sääoloissa.

Oman rasitteensa linnuille tuo ihminen lukemattomine toimineen, joista osa vaikuttaa vahvasti pesinnän aloittavien lintujen määriin. On muuttomatkojen varrella tapahtuvaa massiivista teurastusta Välimeren kaikilla rannoilla, liian rajua ja tuhoisaa metsänhoitoa pesimäalueilla, rehevöityviä vesistöjä ja taantuvien lajeihin kohdistuvaa metsästyspainetta kotimaassa. Alkuperäisen petomme näädän ja vieraslajien supin ja minkin vierailut pesimäyhdyskunnissa voivat myös tehdä pahaa ja pitkäkestoistakin jälkeä paikallispopulaatiolle. On siinä linnulla tekemistä!

Kesät 2014 ja 2015 olivat epäsuotuisia etenkin pikkulintujen pesinnöille ja niinpä moni lintuharrastaja toivoikin kuluvan vuoden kesän olevan edellisiä suosiollisempi. Kesäkuun sateet, tuulet ja myrskyt eivät havaintojen perusteella onnistuneet tekemään pahaa tuhoa suojaisiin paikkoihin pesineille. Lämpötila pysyi tuon monipäiväisen myräkän ajan suhteellisen korkeana eikä sade ollut piiskaavaa, joten poikasia ei kuollut kylmään ja kun matalapainetta edelsi pitkä, suotuisa ajanjakso, oli maastossa ilmeisesti riittävästi ravintoa.

Tuulet ja vedenpinnan nousu tuhosivat silkkiuikkujen pesät suurimmaksi osaksi niin Tuusulanjärvellä kuin Mäntsälän Isojärvelläkin. Loppukesällä järvillä nähtiin vain muutama poikue kussakin. Mustakurkku-uikku on alueellamme hyvin vähälukuinen pesimälaji. Pitkäaikaisella pesimäpaikalla Jokelan Kolsan lammilla pesi tänä vuonna ilmeisesti vain yksi pari. Nurmijärven kahdella pesimäpaikalla todettiin myös onnistuneet pesinnät.

Vesilintujen pesinnöistä tietomme ovat varsin hajanaisia. Hyviä uutisia olivat kaksi punasotkapoikuetta Hyvinkään Ridasjärvellä ja haapanan ilmaantuminen Nurmijärven Ruokosuon pesimälajistoon (2 poikuetta). Näädän ja supin aiheuttamia tuhoja havaittiin niin Ruokosuolla, Hyvinkäällä kuin Mäntsälän Kaukalammillakin. Laulujoutsenen pesintä onnistui mm. Tuusulanjärven pohjoispäässä, vain reilun 100 m päässä Järvenpään Prisma-kauppakesuksesta.

Kalasääsken pesimäkanta on suhteellisen vakaa vuodesta toiseen ja poikastuotto kohtuullinen. Vaikka tekopesiä on tehty lisää, eivät ne kuitenkaan tahdo tulla asutuiksi. Uusia potentiaalisia pareja ei siis ole tarjolla? Hyvinkäällä eräältä sääksenpesältä löytyi kolme keskikokoista poikasta kuolleenä heinäkuun rengastuskäynnin yhteydessä. Syytä pesinnän tuhoutumiseen voi vain arvailla. Onnettomuus tai ammutuksi tuleminen ovat mahdollisia turman aiheuttajia.

Kanahaukan pesivien parien määrä oli edellisvuosien tasolla ja muutamia uusia reviereitä kaivettiin esiin. Vuosien varrella autioituneita reviereitä on kuitenkin aivan liikaa. Massiiviset metsänhakuut mutta valitettavasti myös vaino ovat suurimmat syyt tähän surkeaan tilanteeseen.

Hiirihaukan pesimävuosi oli ilahduttavan hyvä hyvästä ravintotilanteesta johtuen. Muutamilla pitkään autioilla reviireillä todettiin nyt pesinnät. Ikävä kyllä tämäkin laji saa osansa sairaasta petolintuvainosta, sillä Hyvinkäällä ammuttiin emo pesälle.

Tuulihaukan pesimävuosi oli erinomainen etenkin poikastuoton osalta. Jopa ylijäämämyyriä löytyi pesimälaatikoista poikasten rengastuskäyntien yhteydessä. Pesimämenestys on selkeästi parempi pöntöissä kuin luonnonpesissä. Hyvin pöntötetyillä alueilla ei kanta ole kuitenkaan viime vuosina enää kasvanut. Keravan vankilan pelloilla varttuivat tuulihaukan poikaset 400 metrin välein apuslaisissa pesälaatikoissa.

*Parin päivän ikäinen tuulihaukan poikanen Järvenpäässä.
Kuva: Juha Honkala.*

Pyyn ja teeren poikastuotto oli parempi kun kahtena edellisenä vuotena. Kesäkuun sääolosuhteet olivat nyt suotuisat. Kaksi edellistä pesimävuotta ovat kuitenkin olleet surkeat etenkin teerellä, joka kärsii pesimäaikaisista hakkuista.

Nokikana ilmaantui pesimään Nurmijärven Ruokosuon kosteikolle kahden ja Tuusulan Seitteliin kolmen parin voimin. Nokikanan koko maan pesimäkanta on ollut alamäessä, joten nämä olivat ilahduttavia uutisia. Mäntsälässä nokikanalla menikin sitten huonommin: Sulkavanjärven pesät ilmeisesti tuhoutuivat kevään tuulissa ja Kaukalammella supi teki tuhonsa.

Liejukana on tullut jäädäkseen? Poikuehavaintoja tehtiin mm. Hyvinkään Hyppärässä, Keravan Myllynummelta (3 poikuetta) ja Jokelan Kolsan lammilta. Lisäksi tämän piileksivästäkin elävän lajin ääntä kuultiin mm. Seittelin kosteikolla ja Rantamon kosteikolla Tuusulassa. Nurmijärven Hyvässä liejukana nähtiin pesintään sopivalla lammikolla kesäkuussa.

Meriharakan pesinnät onnistuivat Tuusulan Rantamon kosteikolla ja Järvenpään keskustassa (kattopesintä). Kevään peltotöiden ajoittuminen vaikuttaa olennaisesti töyhtöhyypän ja kuovin poikastuottoon. Tänä vuonna Hyvinkään Äijänsuolla ja Livinkylässä oli tavanomaista enemmän etenkin töyhtöhyypän maastopoikasia. Nurmirehulohkoilla peltokahlaajien pesinnät tuntuvat onnistuvan paremmin.

Keski-Uudenmaan suurimmat naurulokkiyhdykunnat ovat Hyvinkään Ridasjärvellä ja Tuusulan Seittelissä. Ridasjärven, tänä vuonna noin 900 parin yhdyskunnasta rengastettiin noin 800 poikasta. Yhdyskunnasta löytyi tavanomaista enemmän kuolleita poikasia (n. 100). Seittelin 800 parin yhdyskunnasta rengastettiin 440 poikasta – täällä kuolleita poikasia taas oli tavanomaista vähemmän, vain parisenkymmentä.

Pöllöjen pesimäkausi oli myyrähuipusta johtuen enimmäkseen hyvä. Huuhkajan pesintöjä varjostivat kuitenkin lukuisat epäonnistumiset eri vaiheissa pesimäkautta. Hyvinkään Kytäjällä koirashuuhkajaa ammuttiin siipeen ja Mäntsälässä erällä pesäpaikalla poikaset tapettiin.

Viirupöllön pesimävuosi oli hyvä: Mäntsälässä pesinnän aloitti 22 paria ja näistä 19 onnistui, myös Hyvinkäällä pesinnät sujuivat hyvin.

Lehtopöllöllä oli pitkästä aikaa hyvä vuosi. Hyvinkään suunnalla moni pitkään asumattomana ollut elinpiiri asutettiin uudelleen. Mäntsälässä ja Tuusulanjärven ympäristössä poikueet olivat kookkaita, keskimäärin 4,5 isoa poikasta/pesä.

Sarvipöllölläkin oli ilmeisesti kohtuullisen hyvä vuosi, sillä poikuehavaintoja on kertynyt seuraavasti: Hyvinkää 7, Järvenpää 2, Mäntsälä 12, Nurmijärvi 3 ja Tuusula 1.

Helmipöllöjä kuultiin puputtelu-aikaan Mäntsälässä 22, mutta vain yksi pesintä varmistettiin.

Valkoselkätikka palasi 50 vuoden tauon jälkeen Hyvinkään pesimälajistoon, kun Kytäjän seudulta löytyi maastopoikasta ruokkiva naaras. Mäntsälässä nähtiin pesimäaikaan 2 valkoselkätikkanaarasta, mutta pesinnöistä ei ole tietoa.

Varpuslintujen pesinnät sujuivat voittopuolisesti hyvin. Kirjosieppoja saapui pöntöille vähän (kaksi aiempaa huonoa pesimävuotta ilmeinen syy), mutta pesinnät onnistuivat hyvin. Poikueet olivat suuria ja kuolleita poikasia ei pönttöihin juuri jäänyt.

Pensaskertulla, viitakerttusella ja satakielellä oli ilmeisesti hyvä vuosi, sillä maastossa on runsaanpuoleisesti nuoria lintuja. Sini- ja talitiainen: pesinnät onnistuivat hyvin, sillä pöntöissä oli vain vähän kuolleita poikasia. Talitiaisella todettiin runsaasti kakkospesintöjä.

Naakan kannankasvun huippu on jo saavutettu? Tähän viittaisi se, että jotkut seuratut yhdyskunnat ovat taantuneet jo muutaman vuoden. Mm. näädän tuhoja on todettu runsaasti ja poikastuottokin on pienentynyt.

Kottaraisella oli hyvä vuosi seuratuilla pönttöalueilla.

Keltahempopari yritti pesintää Tuusulan Hyrylässä, mutta pesintäyritys keskeytyi. Tämä on tietävästi tavallinen ilmiö keltahempolla.

Peltosirkku on pikku hiljaa häviämässä Apuksen pesimälajistosta. Tuusulan Vanhakylän pieni yhdyskunta autioitui toukokuussa. Viime vuotisista kolmesta värirengastetusta koiraasta yksikään ei palannut tänä keväänä. Paikalle ilmaantui vain yksi renkaaton koiras, arvatenkin viime vuonna Vanhakylässä pesineen parin jälkeläinen. Tämäkin koiras jatkoi matkaa toukokuun lopulla. Mäntsälän Purolassa todettiin pesintä tänä vuonna, mutta yhdyskunta on pieni. On kuitenkin mahdollista, että Mäntsälässä ja Tuusulan Jokelan ja Nurmijärven välisillä laajoilla lehtipuusaarekkeiden rikkomilla peltoaukeilla piileksii vielä jokunen peltosirkkujen lauluryhmä apuslaisten tietämättömissä. Kovaa työtä niiden etsiminen kuitenkin on! Yksittäiset laulavat peltosirkut havaittiin Hyvinkään Livinkylässä, Nurmijärven Nummenpäässä ja Nukarissa.

Kiitämme lämpimästi pesimälintuhavainnoista Noora Anderssonia, Kari Degerstedtiä, Jukka Laihoa, Jouko Olkiota, Petri Puolakkaa, Tuomas Seimolaa, Jari Siveniä sekä kaikkia Tiiraan havaintojaan kirjanneita.

Juha Honkala, Jukka Tanner ja Petri Sola

Lintulukuja

2200 - NAURULOKKIA 2.6. Hyvinkään Ridasjärvi.

800 - HAARAPÄÄSKYÄ 11.8. Järvenpään vanhankylänniemi

7 - LAMPIVIKLOA syksyyn 2016 mennessä.

Apuksen strategiakyselyn tuloksia

Kysyimme keväällä jäsentiedotteella ja verkkosivuilla jäsenten näkemyksiä Apuksesta. Näitä näkemyksiä käytetään hyväksi, kun laaditaan yhdistykselle lähivuosien suuntaviivoja eli strategiaa. Tässä on lyhyt yhteenveto kyselyn tuloksista.

Ensimmäiseksi vastaajia pyydettiin laittamaan tärkeysjärjestykseen Apuksen tavoitteet. Kolme eniten ääniä saanutta tavoitetta:

1. Edistetään lintuharrastusta järjestämällä retkiä ja tapahtumia jäsenille ja/tai suurelle yleisölle. (45 pistettä)
2. Edistetään lasten ja nuorten luontosuhdetta ja lintuharrastusta käynnistämällä / kehittämällä lasten ja nuorten toimintaa. (39 pistettä)
3. Edistetään lintujen suojelua lisäämällä omia käytännön suojelutoimia. (29 pistettä)

Kun kysyttiin, mitkä toimenpiteet nähdään tärkeimpinä kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi vastaukset olivat seuraavat:

- Retket ja tapahtumat: paikallisia lintutapahtumia ja opastettuja lähiretkiä yhdistyksen alueelle.
- Lapset ja nuoret: retkiä lapsille ja nuorille sekä perheille ja yhteistyötä koulujen kanssa.
- Suojelutoiminta: Lintukohteiden kunnostusta, linnustoselvityksiä omilla kohteilla, lausuntoja ja vaikuttamistyötä.

Kolmanneksi kysyimme, mikä on jäsenten mielestä yhdistyksen perustehtävä. Siihen vastaus oli hyvin selkeä: Yhdistyksen tehtävä on edistää lintuharrastusta alueellamme (katso kuva).

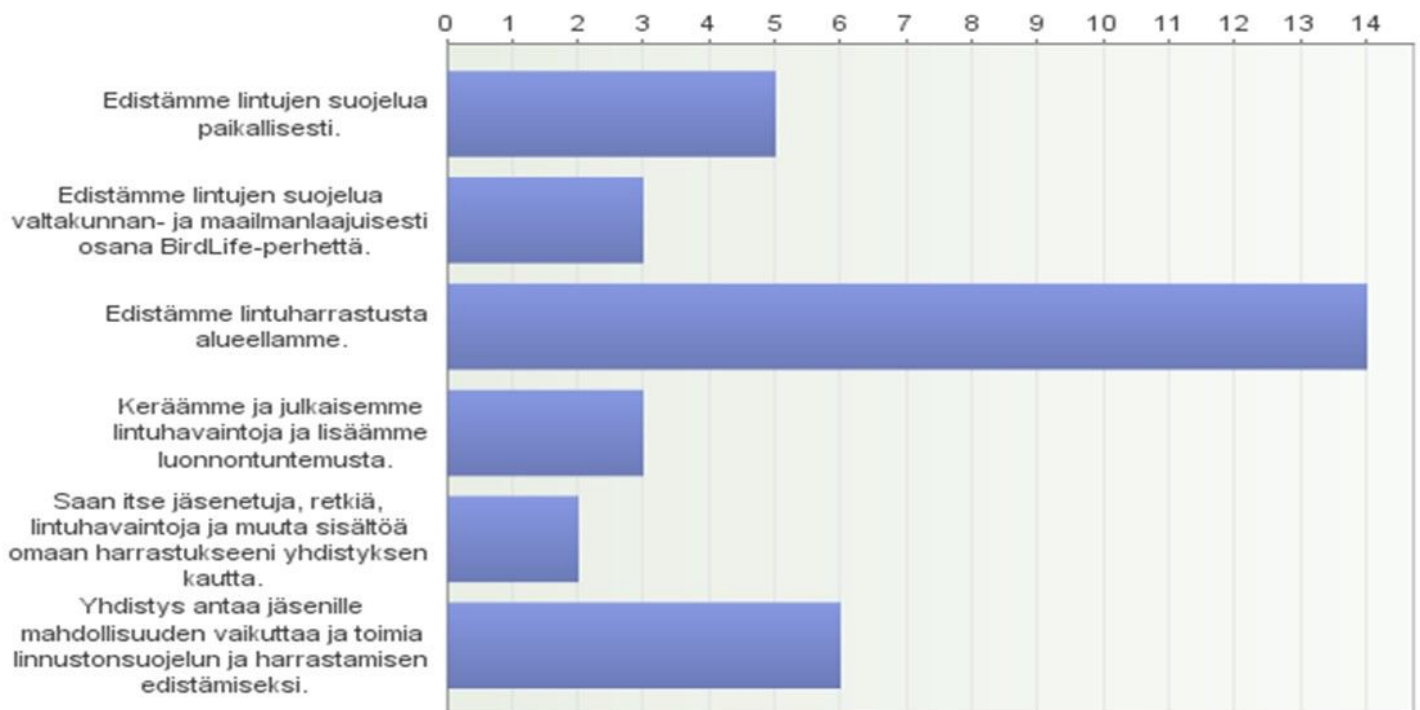
Kokosimme samalla kyselyllä myös hallituksen jäsenten näkemykset tavoitteista. Hallituksen vastauksissa korostui jäsenistöä enemmän suojelutyön tärkeys. Hallitus pitää myös tärkeänä, että löydämme uusia jäseniä yhdistykseen ja sitä kautta saamme tavoitteitamme paremmin edistettyä.

Hallitus tuo ehdotuksen yhdistyksen strategiasta käsiteltäväksi syyskokouksessa Mäntsälässä 23.11.

Mika Asikainen

3. Apuksen perustehtävä

Vastaajien määrä: 33

Harvinaisuuskatsaus kevät-kesä 2016

Tähän katsaukseen on koottu Apuksen alueella harvinaisten lajien havainnot ajalta 1.3. - 15.8.2016. Havainnot ovat osin tarkastamattomia.

Käytetyt lyhenteet

1/ = koiras

/1 = naaras

p = paikallinen

m = muuttava

ä = ääntelevä

Ä = laulava tai soidintava

N, E, NE, jne. = muuttavien lintujen lentosuunnat

Lyhytnokkahanhi Ennätyksellinen esiintyminen, ajalla 27.3. - 7.5. yhteensä yli 50 havaintoa, suurin lukumäärä 5 p 10.4. Hyvinkää Kytäjä (Jarmo Pirhonen, Jari Siven).

Ristisorsa 1.5. Hyvinkää Ridasjärvi 1 S (Jari Siven). Ei edes vuosittain havaittava harvinaisuus Apuksen alueella.

Harmaasorsa 17.4.-10.5.2016 Tuusula, Seitteli 1/1 p (Mikko Savelainen ym.), 1.5. Mäntsälä Isojärvi 1/ p (Jouko Olkio), 24.7. Hyvinkää Ridasjärvi 1/ p (Jari Siven).

Amerikantavi 30.5. Nurmijärvi, Jokipelto, Ruokosuon lampare 1/ p (Jouko Olkio ym.). Apuksen alueen toinen havainto. Ei käsitelty ARK:ssa vielä.

Haahka 9.4. Hyvinkää Ridasjärvi 1/ p (Jari Siven ym.). Seitsemäs havainto 2000-luvulla.

Peltopyy 5.6. Mäntsälä Hautjärvi 2 ad p (Jukka Laiho, Mirja Heikkilä). Todennäköisesti Mäntsälän linnut ovat luonnonvaraista kantaa.

Viiriäinen 3.6. Hyvinkää Kytäjä Vanhakylä 1Ä (Tarja Mäenpää, Ilkka Varjokorpi, ym.), 11.-28.6. Hyvinkää Palkkisilta 2 Ä (Jari Siven ym.), 13.6. Hyvinkää Kytäjä, Lakkimäki 1Ä (Jari Siven).

Jalohaikara 21.7.2016 Hyvinkää, Ridasjärvi, lintutorni 1 SE (Jari Siven), 7.8. Tuusula Rantamo / Järvenpää Tuusulanjärvi 4 kiert (Noora Andersson, Jari Helander, ym.), 9.8. Tuusula Rantamo 1 SW (Ilpo Mannerkoski, Sirkka Savonmäki, Matias Mannerkoski). Laji runsastuu hurjaa vauhtia Suomessa.

Kattohaikara 21.5.2016 Hyvinkää Kulomäki 1 N-W (Jyrki Svanström, Ritva Nurmi). Poikkeuksellisen niukka esiintyminen.

Haarahaukka 16.4.2016 Nurmijärvi, Klaukkala, Tornimäki 1 m N (Pekka Toiminen) ja ilmeisesti sama lintu Nurmijärvi, Lepsämä, Isoniittu (määrittämärön haarahaukkalaji) 1 NE (Antti Mähönen), 10.5.2016 Hyvinkää, Kytäjä, Posti 1 +2kv kiert, E (Jarmo Pirhonen), 5.6.2016 Hyvinkää, Ridasjärvi, lintutorni 1 NE (Jari Siven).

Isohaarahaukka 8.4.2016 Nurmijärvi, Lepsämä, Isoniittu 1 kiert (Seppo Rantanen, Arja Heikkinen, Timo Kärkkäinen). Apuksen toinen havainto, mikäli hyväksytään rariteettikomiteassa.

Niittysuohaukka 28.5.2016 Tuusula, Rantamo /1 m, NE (Mika Asikainen) (ei käsitelty vielä ARK:ssa).

Pikkukotka 30.5.2016 Mäntsälä, Shell 1 E (Tom Nordblad, Vilma Nordblad). Apuksen ensimmäinen havainto ja alueemme 300:s laji, mikäli havainto hyväksytään rariteettikomiteassa.

Punajalkahaukka 21.-22.5.2016 Hyvinkää Ridasjärvi /1 p (Juha Murtoniemi, ym.). Lähes vuosittainen harvinaisuus alueellamme.

Muuttohaukka Yhteensä viisi havaintoa aikaväliltä 26.3. - 1.5.

Mustapyrstökuiri 30.4. Tuusula Rantamo 1 p (Noora Andersson ym.), 1.-2.5. Nurmijärvi Kirkonkylä Järvenpohja 1 p (Tapio Tiirikainen, Jukka Alho ym.), 14.5. Järvenpää Tuusulanjärvi 1 m (Jari Helander).

Punakuiri 11.5. Tuusula Rantamo 1/ p (Seppo Niiranen), 6.8. Hyvinkää Ridasjärvi 3 m (Jari Siven).

Isosirri 6.8. Hyvinkää Ridasjärvi 2 m (Jari Siven).

Tundrakurmitsa 28.5. Hyvinkää Ridasjärvi 5m (Jari Siven, Ari Väätäinen)

Lampiviklo Yhteensä viisi havaintoa seitsemästä linnusta aikaväliltä 30.4. - 20.5.

Mustatiira 9.-17.5. Hyvinkää Ridasjärvi 1 p (10.5. oli 2p), 16.7. Hyvinkää Ridasjärvi 1 juv m (Jari Siven), 6.8. Hyvinkää Ridasjärvi 1 juv p, m (Jari Siven).

Hiiripöllö 7.3. Mäntsälä Sulkava 1 p (Kirsi Sola, Vilhelmi Sola), 9.-23.3. Mäntsälä Kaanaa 1 p, Ä. Paikalla talvehtinut lintu innostui soidintamaankin maaliskuussa.

Suopöllö 23.4. Hyvinkää/Nurmijärvi Koiransuolenoja 1 p (Tuula Meriläinen ym.), 28.5. Nurmijärvi Savikko 1 p (Markus Harju), 6.6. Järvenpää Haarajoki 1 p (Vesa Naukkarinen).

Valkoselkätikka Hyvän vaelluksen jäljiltä poikkeuksellisen runsaasti valkoselkätikkoja. Maaliskuussa havaintoja lähes 20 yksilöstä, huhtikuussa noin kymmenestä ja toukokuussa vielä havainto neljältä paikalta.

Turkinkyhky Edellissyksystä lähtien 28.4. asti Hyvinkää Kytäjä Kytömäki 1 p (useat), 25.6. Hyvinkää Ahdenkallio 1 p (Tarja Mäenpää, Ilkka Varjokorpi).

Sitruunavästäräkki 28.4. Hyvinkää Kytäjä Posti 1/ p (Pekka Komi).

Sinirinta 12.5. Järvenpää Tuusulanjärvi 1/ p Ä (Seppo Niiranen), 15.5. Hyvinkää Keskusta 1 Ä (Ritva Nurmi). Keväällä erittäin vähälukuinen läpimuuttaja.

Mustaleppälintu 6.4. Järvenpää Vanhankylänniemi 1/ p (Mika Asikainen) ja mahdollisesti sama lintu 3 tuntia myöhemmin Tuusula Lammaskallio (Seppo Niiranen), 22.4. Hyvinkää Keskusta 1 2-kv/ p (Pekka Toiminen ym.), 20.-23.5. Hyvinkää Hiiltomo 1/ p (Timo Larm).

Sepelrastas 21.-25.4. Mäntsälä Saari 1/ p (Juhani Taponen ym.), 4.5. Tuusula Hyrylä 1 p (Tapio Hietaniemi), 9.5. Tuusula Sula 1 p (Esko Lähteenmäki).

Rastaskerttunen 18.5.-17.6. Tuusula Seitteli 1 Ä (Seppo Niiranen, Veli-Matti Nieminen ym.), 23.-26.5. Järvenpää Tuusulanjärvi 1 Ä (Ari Pokkinen, Arto Aaltonen).

Viiksitimali 22.4. Järvenpää Tuusulanjärvi 2 ä, p (Ari Pokkinen).

Pähkinänakkeli 28.3. Tuusula Pyöräkallio 1 p, m (Noora Andersson, Seppo Niiranen), 3.4. Nurmijärvi Lepsämä 1 p (Kari Havaste).

Pussitiainen 11.4.2016 Hyvinkää, Ridasjärvi 1 p (Jari Siven), 23.4. Kerava Myllynummi 1 p (Keijo Jussilainen ym.). Ei käsitelty ARK:ssa vielä.

Kuhankeittäjä 24.5. Järvenpää Rantapuisto 1 m, Ä (Arto Aaltonen), 4.6. Hyvinkää Kurkisuo 2 Ä (Margus Ellermaa).

Pähkinähakki 7.5. Nurmijärvi Klaukkala 1 p (Antti Mähönen ym.), 21.5. Mäntsälä Levanto 1 p (Jussi Mäkinen).

Keltahemppe 30.5.-8.6. Tuusula Hyrylä, varuskunta 1/1 p (Antti Kanniainen ym.).

Kirjosiipikäpylintu 20.7. Hyvinkää Ridasjärvi 2 E (Jari Siven), 23.7. Järvenpää kaatopaikka 3 E (Veli-Pekka Rannila), 23.7. Hyvinkää Ridasjärvi 1 E (Jari Siven). Lajilla pieni kesävaellus heinäkuun loppupuoliskolla eri puolilla Etelä-Suomea.

Isokäpylintu 5.6. Hyvinkää Kurkisuo 1 kiert (Margus Ellermaa).

Mika Asikainen

Naurulokkien pesintä onnistui erinomaisesti Seittelin kosteikolla

Useampana vuonna peräkkäin tehdyt pensaikon taltuttamis- ja risunpolttotalkoot pesimäolosuhteiden parantamiseksi Seittelin kosteikon saarilla ovat tuottaneet tulosta, siitä kiitos KUVESille (Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä) ja erityisesti Apuksen talkoolaisille. Seittelissä laskettiin toukokuun alussa parhaimmillaan yli 1400 naurulokkia ja kosteikon saarilla pesi tänä vuonna useita satoja naurulokkipareja. Kosteikon valmistumisen jälkeen vuodesta 2013 lähtien naurulokkien keväiset laskentamäärät ovat vakiintuneet 1000-1500 lintuun. Naurulokkien pesintä onnistui tänä vuonna erinomaisesti, ja myös kalatiiran ja pikkulokin pesintöjä löydettiin useampia kosteikon saarilta.

Naurulokkien pesimäkolonia ilmassa. Kuva: Noora Andersson.

Allekirjoittaneelle tarjoutui mieleenpainuva tilaisuus opetella naurulokkien rengastusta Seppo Niirasen ja Juha Honkalan opastuksella. Kävimme

naurulokkisaarilla neljä kertaa kesäkuun alkupäivinä, kaksi kertaa heti kesäkuun alussa, kerran puolivälissä kuuta ja viimeisen kerran kesäkuun lopulla. Viimeisellä kerralla mukana oli myös rengastamista opetteleva Hanna Pesanto. Naurulokin maastopoikasia otettiin kiinni ja rengastettiin yhteensä 473. Rengastamatta jääneiden poikasten lukumäärää on vaikea arvioida, mutta varovaisinkin arvion mukaan jopa 2/3 poikasista vältti rengastajat. Seittelin kosteikon valmistumisen jälkeisinä vuosina 2010-2015 naurulokin poikasia on rengastettu yhteensä 398. Suurin määrä ennen tätä kesää oli vuonna 2014, jolloin 154 naurulokinpoikasta sai renkaan, muina vuosina rengastusmäärät ovat jääneet alle sadan yksilön.

Kesän tehokkaan rengastusprojektin aikana saatiin rengastettua myös yksi kalatiiran ja yksi pikkulokin maastopoikanen. Kaikkiaan kalatiirvoja on rengastettu kosteikolla nyt yhteensä 69. Eniten kalatiirarengastuksia tehtiin vuonna 2012, jolloin 19 kalatiiran maastopoikasta sai kihlat. Pikkulokkeja on Seittelin kosteikolla rengastettu kaikkiaan 39 kpl, huippuna vuoden 2011 huimat 30 poikasta! Pikkulokkirengastuksia ei vuosina 2013-2015 saatu ollenkaan.

Lokinpoikasten rengastus oli hienoa, vaikkakin likaista ja haisevaa puuhaa. Poikaset ilmaisivat vastalauseensa rengastusta kohtaan oksentamalla ja ulostamalla surutta rengastajan päälle, ja joka käynnin jälkeen varusteet päätyivät kotona suoraan pyykkiin. Kiikarit oli parasta jättää suosiolla veneeseen. Emolinnut parveilivat kirkuen äänekkäästi pesimäsaaren yllä rengastuksen aikana, mutta ne eivät kuitenkaan syöksähdelleet kohti tai pommittaneet rengastajia. Kerrallaan saarella vietettiin reilun puolen tunnin ajan, jottei haudonta tai pienten poikasten hoivaaminen keskeytyisi liian pitkäksi ajaksi.

Ensimmäisellä rengastuskerralla 1.6. kasvillisuus oli vielä suhteellisen matalaa ja kymmenittäin pesintöjä oli vielä haudontavaiheessa tai poikaset olivat vasta kuoriutumassa. Munien määrä pesissä vaihteli yhdestä neljään. Osassa pesistä emolinnut olivat kierittäneet pesään kiviä, joita haudottiin munien seassa. Olipa jossain pesässä pelkkiä kiviä.

Kiviä pesässä. Kuva: Juha Honkala.

Pesäkummulla nököttäneet poikaset olivat liian pieniä rengastettavaksi. Maastopoikasia löytyi kuitenkin jo runsaasti, ja poikaset yrittivät välttää rengastajia kahdella taktiikalla. Osa poikasista luotti piiloutumiseen ja paikoillaan pysymiseen, osa pakeni rengastajia kasvillisuuden suojiin tai veteen. Paikallaan pysyviä poikasia saattoi poimia kuin tatteja lehtien alta, mutta pakenevien poikasten perässä oli vaikea pysyä, jottei vahingossa tallaisi pieniä poikasia tai munapesiä. Joka askel piti ottaa harkiten ja varoen. Pienimmät rengastetut poikaset olivat noin viikon ikäisiä untuvikkoja, ja mahtuivat hyvin rengastajan kämmenelle. Viimeisellä käynnillä kesäkuun lopulla vanhimmat poikaset olivat karistaneet untuvat ja olivat jo lähes lentokyykyisiä, melkein aikuisen linnun kokoisia ja ne piti rengastaa toisella taktiikalla kainaloon suljettuna.

Rengastustoimet herättivät jonkin verran huomiota Rantamon ympäristössä, vaikka liikuimmekin alueella useimmiten varhain aamulla. Kolmannella rengastuskerralla Rantamon kukkulalla aamusella vierailut henkilö oli hälyttänyt poliisit paikalle epäillen meitä munankerääjiksi. Huomasimme poliisien maijan pumppukopin

rannassa vasta, kun poliisit vilkuttivat valojaan ja huudattivat pillejään. Poliisit käskyttivät meidät tyyliä rantaan, missä tilanne saatiin kuitenkin nopeasti selvitettyä ja rengastuksia voitiin jatkaa. Hyvä tietää, että yleisö on valppaana epäilyttävän toiminnan suhteen. Jatkossa tiedotimme hälytyskeskukselle alueella tapahtuvasta rengastuksesta, jotta turhia hälytyksiä ei tulisi.

Aiemmin kevään talkoissa läntisimmälle saarelle maahan levitetty kangas piti kasvillisuuden tehokkaasti kurissa koko pesimäkauden ajan ja naurulokin pesiä löytyi kankaalta runsaasti. Olisikin hyvä, jos kangasta voitaisiin levittää kosteikon saarille lisää ensi kesää varten.

Itäisellä saarella poikaset olivat hieman kookkaampia kuin muilla saarilla kesäkuun alussa. Pohjoisimmalla saarella kasvillisuus oli läpi kesäkuun tiheintä, ja pesinnät tällä saarella olivat selkeästi myöhäisempiä kuin kahdella muulla saarella. Kankaan ulkopuolella kasvillisuus rehotti kesäkuun lopussa jo kainalonkorkuisena ja hankaloitti varmasti myöhäisten pesijöiden pesälle pääsyä sekä meidän kannaltamme rengastettavien poikasten löytämistä.

Kaiken kaikkiaan naurulokkien pesintämenestys oli siis tänä vuonna erinomainen, kuolleita poikasia eri rengastuskerroilla löytyi todella vähän. Pedot näyttivät pysyneen poissa loppisaarilta poikasvaiheessa, vaikka jonkin verran lentopoikasia onkin jäänyt paikallisten petojen kynsiin pumppukopille johtavan tien varrelta löytyneiden jäännösten perusteella. Aikuisia ja nuoria naurulokkeja oli vielä runsaasti paikalla 19.7., mutta tästä jo viikon kuluttua koko pesimäkolonia oli hiljentynyt ja naurulokit olivat jättäneet Seittelin.

Noora Andersson

Lähteenä Tiiraan tallennetut havainnot Seittelin alueelta 1.5.-15.6. vuosilta 2009-2016 sekä Linnustonseurannan rengastustiedot Tuusulasta 2011-2016.

Apuksen syyskokous ja pikkujoulusauna Mäntsälässä 23.11.2016

Apuksen syyskokous pidetään tällä kertaa Mäntsälässä Katrinrannassa, Sääksjärven rannalla keskiviikkona 23.11. klo 18 alkaen. Syyskokousasioiden lisäksi on jälleen mahdollisuus oppia uutta lintujen määrittämisestä, kun Mikko Savelainen järjestää kenraaliharjoituksen Tringan harrastajatutkinnosta. Itse tutkinto järjestetään Apuksessa ensi keväänä ja sitä suositellaan kaikille, jotka ilmoittavat havaintojaan aktiivisesti.

Kokous pidetään Katrinrannan kodassa ja ohjelman jälkeen (n. 19:30) on mahdollisuus sauna Katrinrannan hulppeassa saunassa, johon mahtuu 25 henkeä lauteille. Rohkeimmat pulahtavat Sääksjärvessä vilvoittelemassa. Ota siis uikkarit ja pyyhe mukaan! Osoite paikalle on Sääksjärventie 374, Mäntsälä.

Tervetuloa kokoukseen ja oppimaan uutta lintujen määrittämisestä!

Apus ry:n hallitus

ISSN 2243-1233